

นมัสการองค์พระปฐมเจดีย์

ภูมิหลัง

งานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ หลังจากที่โปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์ครั้งใหญ่แล้ว ยังให้ชุด "คลองเจดีย์บูชา" ตั้งแต่บ้านท่าสนามาจนถึงกลางเมืองนครพนม เพื่อใช้เป็นเส้นทางมานมัสการองค์พระปฐมเจดีย์อีกด้วย ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้โปรดเกล้าฯ ให้ดำเนินการปฏิสังขรณ์องค์พระปฐมเจดีย์สืบต่อมา และงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ก็จัดขึ้นเป็นประจำ

ภาพ : องค์พระปฐมเจดีย์ช่วงงานนมัสการฯ ประจำปี

วัตถุประสงค์ของการจัดงาน เพื่อให้พุทธศาสนิกชนทั่วไปในจังหวัดนครพนมและทั่วราชอาณาจักรได้มาร่วมกันบูชา พระบรมสารีริกธาตุ และร่วมกันบริจาคทรัพย์บำรุงรักษาองค์พระปฐมเจดีย์ให้มั่นคงสืบไป

** กิจกรรม

การจัดงานในสมัยก่อนอยู่ในช่วงระยะเวลาเดียวกับปัจจุบันคือ ประมาณกลางเดือนสิบสองของทุกปี มีกำหนดประมาณ 5-7 วัน (ปัจจุบันจัดงาน 9 วัน) กิจกรรมในงานอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภทอย่างกว้างๆ ได้แก่

ภาพ : ประชาชนปิดทองพระร่วงโรจนฤทธิ์ฯ

1. กิจกรรมของวัด คือ จัดงานตามแบบงานวัดทั่วไปมีการบำเพ็ญกุศลตามประเพณีนิยม เช่น ปิดทองพระพุทธรูป สมัยก่อนพระพุทธรูปองค์สำคัญ คือ พระพุทธไสยาสน์ ต่อมาเมื่อสร้างพระร่วงโรจนฤทธิ์ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 จึงนิยมปิดทองพระร่วงโรจนฤทธิ์จำลองและพระพุทธรูปสำคัญประจำวิหารทั้ง 4 ทิศ ในสมัยก่อนประชาชน อาจจัดหาดอกไม้ธูปเทียนและทองคำเปลวมาเอง แต่ปัจจุบันทางวัดจะจัดเตรียมไว้บริการ โดยประชาชนจะบริจาคทรัพย์ตามกำลังศรัทธาและอาจทำบุญอย่างอื่น ๆ เช่น สร้างกระเบื้องไว้ซ่อมแซมองค์พระปฐมเจดีย์ หรือ เช่าพระเครื่องพระร่วงโรจนฤทธิ์จำลองเพื่อนำไปบูชาเป็นสิริมงคล เป็นต้น นอกจากนี้ทางวัดจะเปิดพระวิหารและระเบียงคดทุกแห่งและพิพิธภัณฑ์ของวัดคือ พิพิธภัณฑ์วัดพระปฐมเจดีย์ให้ประชาชนได้เข้าชมสักการพระพุทธรูปโบราณและชมโบราณวัตถุต่าง ๆ จัดให้มีการเวียนเทียนสมโภชองค์พระปฐมเจดีย์ในวันเพ็ญเดือน 12 บางคนยังเตรียมหาผ้ากาสาหวีสตรีมาถวายเป็นพุทธบูชาและนำน้ำอบไทยมาสรองน้ำพระพุทธรูปด้วย นอกจากนี้ทางวัดยังจัดให้มีการทำบุญรับเป็นเจ้าของภาพถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ สามเณร ที่มีกุศลศรัทธา เดินทางมาจาริกแสวงบุญ ณ องค์พระปฐมเจดีย์ รวมทั้งพระสงฆ์สามเณรที่เป็นกรรมการเจ้าหน้าที่จัดงาน ตลอดงานมีมหรสพสมโภช สมัยก่อนมีพิณพาทย์ ระนาดประโคมกันอีกทีกครีกโครมมีวิกการแสดงให้ประชาชนชม เช่น เพลงและละคร ต่อมาก็เพิ่มเป็นภาพยนตร์ ดนตรี ลิเก ลำตัด ฯลฯ

ภาพ : ประชาชนมาเที่ยวงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์

2. กิจกรรมของหน่วยราชการและเอกชน ในสมัยรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้การจัดงานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์อยู่ในความรับผิดชอบของข้าหลวงเทศาภิบาล มณฑลนครชัยศรีมีการปลุกธูปให้ประชาชนเช่าจำหน่ายอาหารและของใช้ บางปีให้เช่าเฉพาะที่ ผู้ขายทำแผงลอยปลุกธูปเอง วางขายของเรียงรายไปถึงหน้าสถานีรถไฟด้วยเพราะมีประชาชนจากกรุงเทพฯ และเมืองอื่นเดินทางมาเที่ยวงานกันทางรถไฟเป็นจำนวนมาก ปัจจุบันหน่วยงานที่มาร่วมจัดกิจกรรมด้วยได้แก่เหล่ากาชาดจังหวัด การแสดงของนักเรียนโรงเรียนต่างๆ การส่งเสริมกีฬาไทยการประกวดเพื่อส่งเสริมทางการเกษตรตลอดจนบริษัทห้างร้านและโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดนำสิ่งของมาจัดจำหน่าย นอกจากนี้ทางเทศบาลเมืองนครปฐมยังได้จัดงานพิธีลอยกระทงในคืนวันเพ็ญเดือน 12 ณ คลองเจดีย์บูชา และยังได้เริ่มฟื้นฟูประเพณีแห่ผ้าห่มองค์พระปฐมเจดีย์นับตั้งแต่ พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา แสดงว่างานนมัสการองค์พระปฐมเจดีย์ มีความสำคัญต่อชาวนครปฐมและพุทธศาสนิกชนชาวไทยอย่างยิ่ง เห็นได้จากการที่มีประชาชนจำนวนมาก มีจิตศรัทธามาร่วมทำบุญและเที่ยวงานนี้เป็นประจำทุกปี จึงควรที่จะได้รับการส่งเสริมและรักษาไว้ตลอดไป เพื่อรักษาประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม และสร้างความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประชาชนในอันที่จะอนุรักษ์

เรียบเรียงโดย อาจารย์วิศิษฐ์ แก้วเอี่ยม : ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอเมืองนครปฐม มหาวิทยาลัยคริสเตียน